

Beslutningsforslag nr. B 153. Fremsat den 21. april 1987 af Thoft (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Pelle Voigt (SF), Albrechtsen (VS), Elisabeth Bruun Olesen (VS) og Tinning (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om anerkendelse af, at brugen af atomvåben er folkedrab

Folketinget pålægger regeringen at anerkende, at det er en forbrydelse mod menneskeheden at anvende atomvåben, hvorfor enhver, der på dansk, grønlandsk og færøsk område træffer beslutning om brugen af atomvåben, afgiver ordre til at affyre atomvåben eller bidrager til, at en sådan ordre eller beslutning bringes til udførelse, skal straffes i henhold til konventionen om fore-

byggelse af og straf for folkedrab af 9. december 1948.

Folketinget pålægger regeringen at ændre straffelovens kapitel 12 således, at overtrædelse af folkedrabskonventionen medfører, at det strafbare forhold henføres under en straf feramme, som omfatter fængsel på indtil livstid.

Bemærkninger til forslaget

Brugen af atomvåben medfører iflg. den tilgængelige litteratur (se f.eks. Helen Caldicott: »Hvis er størst« (Forlaget Frydenlund 1986), FN's kernevåbenundersøgelse 1980 og The Effects of Nuclear War (fra US Congress 1980) så drastiske skader, at det kan sammenlignes med de forbrydelser, der blev begået af nazisterne under 2. verdenskrig som pådømt under den såkaldte Nürnberg-proces.

Skaderne efter en middelstor atombombe på 1 megaton vil medføre følgende type skader, idet virkningen dog afhænger af eksplosionsmåden, ladningstype, jordoverfladens beskaffenhed samt vind- og vejrforhold:

1. En lys- og varmeudvikling på flere millioner grader C, som vil skabe dødelige forbrændinger inden for et 700 km² stort område, afbrændte al vegetation i området samt skabe voldsomme ildstorme med orkanstyrke i skov- og byområder.
2. En trykbølge, der betyder, at alle bygninger inden for et 150 km² stort område vil blive ødelagt.
3. En øjeblikkelig radioaktiv stråling især af dødelige gammastråler, der er dødbringende i et 15 km² stort område.
4. Såfremt bomben bringes til sprængning på eller i nærheden af jordoverfladen, hvirvles ufattelige mængder radioaktive jord- og støvpartikler til vejrs. Afhængig af meteorologiske forhold vil denne radioaktive sky medføre nedfald, der forgiver jord, afgrøder og luft, dræber mennesker direkte med radioaktiviteten, fjerner eksistensgrundlaget for de overlevende og medfører genetiske skader i generationer på dem, som måtte overleve.
5. Såfremt bomben bringes til eksplosion i stor højde, vil dens væsentligste skadevirkning være den såkaldte elektromagnetiske impuls (EMP), som er en ionisering af jord og atmosfære, der breder sig med lysets hast, og som medfører meget høje elektriske spændinger, der som milliarder af lyn vil slå ned i elektriske kabler, skinnelegemer, antenner og andre metalansam-

linger som f.eks. fabriksanlæg, elektriske installationer og kabelbåret kommunikation. I en kortere periode vil æterbåret kommunikation være slået ud, ligesom ioniseringen vil medføre omfattende skader på edb-anlæg og de dertil hørende magnetbånd. En enkelt atombombe i passende stor højde vil kunne bevirke de her omtalte EMP-skader over et helt kontinent.

6. Som følge af røgdudviklingen fra brandskaderne og de store mængder partikler, som hvirvles op i atmosfæren, vil større mængder af atomeksplosioner kunne skabe den såkaldte atomvinter.

Det er disse skadevirkninger, forslagsstillerne har betegnet som en forbrydelse imod menneskeheden eller folkedrab.

Allerede Skt. Petersborg-deklarationen af 1868 fastslog, at krigsførelse kun må rettes imod militære mål, og at krigsførelsens midler ikke må være unødigt grusomme eller påføre unødige lidelser. Det er på disse to grundsætninger, den humanitære folkeret bygger. Atombombens skadevirkninger er så omfattende, at andre mål end militære med sikkerhed vil blive ramt, ligesom ufattelige lidelser vil blive påført civilbefolkningen.

Genèveprotokollen af 12. august 1946 (art. 48-55 er gengivet som bilag II) med tilhørende tilfølgelsesprotokoller er ratificeret af Danmark (se Lovtidende C 1983 s. 101 ff). Det fremgår af art. 48, at de stridende parter har pligt til at skelne mellem civilbefolkningen og kombattanter og mellem civile genstande og militære mål, og at de i overensstemmelse hermed alene må rette deres operationer mod militære mål.

Af art. 51 og 52 fremgår det desuden, at vilkårlige angreb med midler, hvis virkning ikke kan begrænses til militære mål, er forbudt.

Af art. 54 fremgår det, at udsultning af civile er forbudt, ligesom det er forbudt at ødelægge landbrugsområder, drikkevandsforsyninger m.v.

Af art. 55 fremgår det, at de stridende parter skal drage omsorg for, at miljøet beskyttes mod udbredt og langvarig skade, ligesom angreb på miljøet som represalier er forbudt.

Der kan således ikke herske tvivl om, at brug af atomvåben strider imod de folkeretlige protokoller og aftaler, Danmark har tilsluttet sig.

I en artikel i »Nordisk Atomvåpenfri Zone«, Oslo 1983, skriver den tidligere norske havretsmi- nister Jens Evensen: »Atomkrigens virkninger lig- ger langt over menneskelig fatteevne, langt udenfor menneskelig forestillingsverden. Men de ligger ikke derfor udenfor og over menneskehetens rets- stridighedsbegrep. Atomvåpen innebærer den *total- le* forbrytelse. Atomvåpen er totalutslettende og totalforgiftende.«

På den baggrund konkluderer Evensen, at disse våben er en hån imod Genèvekonventionen om rettigheder og pligter i krig.

På denne baggrund ønsker forslagsstillerne, at Folketinget klart og utvetydigt slår fast, at det vil være en forbrydelse uanset omstændighederne i øvrigt, såfremt der på dansk, grønlandsk eller fær-

øsk område træffes beslutning om brugen af atom- våben, afgives ordre til at affyre atomvåben eller denne ordre eller beslutning bringes til udførelse, og at en sådan forbrydelse skal straffes i henhold til konventionen om forebyggelse af og straf for folkedrab af 9. december, 1948 (jf. Lovtidende C 1952 s. 564, bilag I), hvorefter det af art. III frem- går, at følgende handlinger er strafbare:

- a) folkedrab
- b) sammensværgelse for at begå folkedrab
- c) direkte og offentlig tilskyndelse til folkedrab
- d) forsøg på folkedrab
- e) meddelagtighed i folkedrab

Af samme konventions art. IV fremgår det, at personer, der begår folkedrab eller en anden i art. III nævnt handling, skal straffes, hvad enten de er forfatningsmæssigt ansvarlige statsoverhoveder, tjenestemænd eller private personer.

Bilag I

**Konvention om forebyggelse af og straf for folkedrab
9. december 1948*)**

De kontraherende parter,
som har overvejet den erklæring, som De Forenede Nationers plenarforsamling fremsatte i sin resolution nr. 96 (I) af 11. december 1946 om, at folkedrab efter folkeretten er en forbrydelse, som strider mod De Forenede Nationers ånd og mål og fordømmes af den civiliserede verden;

som erkender, at folkedrab til alle tider i historien har tilføjet menneskeheden store tab, og

som er overbevist om, at internationalt samarbejde er nødvendigt, hvis menneskeheden skal befri for denne afskyelige svøbe, træffer herved følgende aftale:

Art. I

De kontraherende parter bekræfter, at folkedrab, hvad enten det begås i fredstid eller i krigstid, efter folkeretten er en forbrydelse, som de forpligter sig til at forhindre og straffe.

Art. II

I nærværende konvention forstås ved folkedrab enhver af nedennævnte handlinger, der begås i den hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnologisk, racemæssig eller religiøs gruppe som sådan:

- a) at dræbe medlemmer af gruppen,
- b) at tilføje medlemmer af gruppen betydelig legemlig eller åndelig skade,
- c) med forsæt at påføre gruppen levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse,
- d) at gennemføre forholdsregler, der tilsigter at hindre fødsler inden for gruppen,
- e) med magt at overføre en gruppes børn til en anden gruppe.

Art. III

Følgende handlinger skal være strafbare:

- a) folkedrab,
- b) sammensværgelse for at begå folkedrab,
- c) direkte og offentlig tilskyndelse til folkedrab,
- d) forsøg på folkedrab,
- e) meddelagtighed i folkedrab.

Art. IV

Personer, der begår folkedrab eller en anden i artikel III nævnt handling, skal straffes, hvad enten de er forfatningsmæssigt ansvarlige statsoverhoveder, tjenestemænd eller private personer.

Art. V

De kontraherende parter påtager sig i overensstemmelse med deres forfatninger at gennemføre den lovgivning, der er nødvendig for at sætte nærværende konventions bestemmelser i kraft, og især at foreskrive effektive straffe for personer, der er skyldige i folkedrab eller en af de andre i artikel III angivne handlinger.

Art. VI

Personer, der anklages for folkedrab eller for en anden i artikel III nævnt handling, skal stilles for en kompetent domstol i den stat, på hvis område handlingen er begået, eller for en sådan international kriminalret, som måtte have jurisdiktion i forhold til de kontraherende parter, der har anerkendt dens jurisdiktion.

Art. VII

Folkedrab og de andre i artikel III nævnte handlinger skal ikke ved spørgsmål om udlevering betragtes som politiske forbrydelser.

*) Bkg. 21 af 26.5.1952. Lovtidende C 1952, s. 564

De kontraherende parter forpligter sig til i sådanne tilfælde at indrømme udlevering i overensstemmelse med deres gældende love og traktater.

Art. VIII

Enhver kontraherende part kan anmode De Forenede Nationers kompetente organer om at tage de skridt i henhold til De Forenede Nationers pagt, som de anser for egnede til at forhindre og undertrykke de folkebrabsforbrydelser og andre handlinger, der omhandles i artikel III.

Art. IX

Twistigheder mellem de kontraherende parter om fortolkningen, anvendelsen og gennemførelsen af nærværende konvention, herunder sådanne som angår en stats ansvar for folkekrab eller en af de andre i artikel III nævnte handlinger, skal forelægges den mellemfolkelige domstol, når en af parterne i twistigheder anmoder derom.

Art. X

Nærværende konvention, hvis engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske tekster skal være lige autentiske, skal bære datoen den 9. december 1948.

Art. XI

Nærværende konvention skal indtil den 31. december 1949 stå åben for underskrift for ethvert medlem af De Forenede Nationer og for enhver ikke-medlemsstat, til hvilken plenarforsamlingen har rettet opfordring om at underskrive.

Nærværende konvention skal ratificeres, og ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos De Forenede Nationers generalsekretær.

Efter den 1. januar 1950 kan nærværende konvention tiltrædes af ethvert medlem af De Forenede Nationer og af enhver ikke-medlemsstat, der som ovenfor nævnt har modtaget opfordring dertil.

Tiltrædelsesdokumenter skal deponeres hos De Forenede Nationers generalsekretær.

Art. XII

Enhver kontraherende part kan når som helst ved en notifikation, der rettes til De

Forenede Nationers generalsekretær, udvide anvendelsen af nærværende konvention til alle eller visse af de områder, hvis udenrigsforhold vedkommende part leder og har ansvaret for.

Art. XIII

Generalsekretæren skal på den dag, da de første tyve ratifikations- eller tiltrædelsesdokumenter er blevet deponeret, udfærdige en protokol og oversende et eksemplar af den til hvert medlem af De Forenede Nationer og til hver af de ikke-medlemsstater, der omhandles i artikel XI.

Nærværende konvention skal træde i kraft den halvfemsindstyvende dag efter datoen for deponeringen af det tyvende ratifikations- eller tiltrædelsesdokument.

Enhver ratifikation eller tiltræden, der finder sted efter sidstnævnte dato, skal træde i kraft på den halvfemsindstyvende dag efter deponeringen af ratifikations- eller tiltrædelsesdokumentet.

Art. XIV

Nærværende konvention skal forblive i kraft i et tidsrum af 10 år fra den dag, da den træder i kraft.

Den skal derefter forblive i kraft i efterfølgende tidsrum af fem år i forhold til de kontraherende parter, som ikke har opsagt den mindst seks måneder før den løbende periode ophør.

Opsigelse skal ske ved en skriftlig meddelelse rettet til De Forenede Nationers generalsekretær.

Art. XV

Hvis opsigelser medfører, at antallet af deltagere i nærværende konvention bliver mindre end seksten, skal konventionen ophøre at være i kraft fra den dato, da den sidste af disse opsigelser får gyldighed.

Art. XVI

En anmodning om revision af nærværende konvention kan når som helst fremsættes af enhver af de kontraherende parter i form af en skriftlig meddelelse, der rettes til generalsekretæren.

Plenarforsamlingen skal afgøre, hvilke skridt der eventuelt skal tages i anledning af en sådan anmodning.

Art. XVII

De Forenede Nationers generalsekretær skal underrette alle De Forenede Nationers medlemmer og de i artikel XI omhandlede ikke-medlemsstater om følgende:

- a) underskrifter, ratifikationer og tiltrædelser, der modtages i overensstemmelse med artikel XI,
- b) notifikationer, der modtages i overensstemmelse med artikel XII,
- c) datoen, på hvilken nærværende konvention træder i kraft i overensstemmelse med artikel XIII,
- d) opsigelser, der modtages i overensstem-

- melse med artikel XIV,
- e) konventionens ophør i overensstemmelse med artikel XV,
 - f) notifikationer, der modtages i overensstemmelse med artikel XVI.

Art. XVIII

Originalen af nærværende konvention skal deponeres i De Forenede Nationers arkiv.

En bekræftet genpart af konventionen skal oversendes til alle medlemmer af De Forenede Nationer og til de ikke-medlemsstater, der omhandles i artikel XI.

Art. XIX

Nærværende konvention skal indregistres af De Forenede Nationers generalsekretær den dag, da den træder i kraft.

Bilag II

Uddrag af Genèveprotokol

DEL IV

Civilbefolkningen

AFSNIT I

Almindelig beskyttelse imod følgerne af fjendtligheder

KAPITEL I

Grundlæggende regel og anvendelsesområde

Artikel 48

Grundlæggende regel

For at sikre respekten for og beskyttelsen af civilbefolkningen og civile genstande skal de stridende parter til enhver tid skelne mellem civilbefolkningen og kombattanter og mellem civile genstande og militære mål og skal i overensstemmelse hermed alene rette deres operationer mod militære mål.

Artikel 49

Definition af angreb og anvendelsesområde

1. »Angreb« betyder en voldelig handling rettet mod modstanderen, hvad enten den er offensiv eller defensiv.

2. Bestemmelserne i denne protokol vedrørende angreb finder anvendelse på alle angreb, uanset i hvilket territorium de gennemføres, herunder det til en stridende part hørende nationale territorium, som er under en modparts kontrol.

3. Bestemmelserne i dette afsnit finder anvendelse på enhver krigsførelse til lands, til vands eller i luften, der kan have indvirkning på civilbefolkningen, individuelle civile eller civile genstande til lands. De finder endvidere anvendelse på alle angreb fra søen eller fra luften imod mål på land, men berører ikke i øvrigt de folkeretlige regler under væbnede konflikter til søs eller i luften.

4. Bestemmelserne i dette afsnit supplerer reglerne vedrørende humanitær beskyttelse indeholdt i Fjerde Konvention, i særdeleshed dennes kapitel II, samt i andre internationale aftaler, der er bindende for De høje Kontraherende Parter, såvel som andre folkeretlige regler vedrørende beskyttelse af civile og civile genstande til lands, til vands eller i luften imod følgerne af fjendtligheder.

KAPITEL II

Civilpersoner og civilbefolkning

Artikel 50

Definition af civile og civilbefolkningen

1. En civil er enhver person, der ikke tilhører nogen af de kategorier, som er nævnt i artikel 4 A (1), (2), (3) og (6) i Tredje Konvention og i artikel 43 i denne protokol. I tilfælde af tvivl om, hvorvidt en person er civil, skal denne betragtes som sådan.

2. Civilbefolkningen består af alle personer, som er civile.

3. Tilstedeværelsen blandt civilbefolkningen af enkeltpersoner, som ikke omfattes af definitionen af civile, fratager ikke befolkningen dens civile beskaffenhed.

Artikel 51

Beskyttelse af civilbefolkningen

1. Civilbefolkningen og individuelle civile skal nyde almindelig beskyttelse imod farer, der opstår som følge af militære operationer. For at gennemføre denne beskyttelse skal følgende regler, der supplerer de øvrige gældende folkeretlige regler, overholdes under alle omstændigheder.

2. Civilbefolkningen som sådan såvel som individuelle civile må ikke gøres til genstand for angreb. Det er forbudt at foretage volds-

handlinger eller fremsætte trusler om vold med det primære formål at sprede rædsel blandt civilbefolkningen.

3. Civile skal nyde den i dette afsnit hjemlede beskyttelse, medmindre og så længe de tager direkte del i fjendtlighederne.

4. Vilkaarlige angreb er forbudt. Vilkaarlige angreb er:

- a) sådanne som ikke er rettet mod et udtrykkeligt militært mål;
- b) sådanne som benytter kampmetoder eller kampmidler, som ikke kan rettes mod et udtrykkeligt militært mål; eller
- c) sådanne som benytter kampmetoder og kampmidler, hvis virkninger ikke kan begrænses således som foreskrevet af denne protokol;

og følgelig i hvert enkelt tilfælde er af en sådan beskaffenhed, at det vilkaarligt vil ramme militære mål og civile eller civile genstande.

5. Følgende former for angreb betrages blandt andre som vilkaarlige:

a) et bombardement, uanset metoder og midler, der behandler som et enkelt militært mål et antal klart adskilte og tydelige militære mål beliggende i en storby, en by, en landsby eller andet område, der indeholder en lignende koncentration af civile eller civile genstande og

b) et angreb, som må forventes at medføre tilfældige tab af civilpersoners liv, skade på civile, ødelæggelse af civile genstande eller en kombination deraf, som betydeligt vil overstige den forventede konkrete og direkte militære fordel.

6. Angreb i form af repressalier mod civilbefolkningen eller civile er forbudt.

7. Tilstedeværelsen eller flytning af civilbefolkningen eller individuelle civile må ikke benyttes til at gøre visse steder eller områder immune over for militære operationer i særdeleshed i forsøg på at beskytte militære mål mod angreb eller for at beskytte, lette eller hindre militære operationer. De stridende parter må ikke lade civilbefolkningen eller individuelle civile flytte i et forsøg på at be-

skytte militære mål mod angreb eller for at beskytte militære operationer.

8. Enhver krænkelse af disse forbud skal ikke frigøre de stridende parter fra deres retlige forpligtelser over for civilbefolkningen og civile, herunder forpligtelsen i medfør af artikel 57 til at træffe sikkerhedsforanstaltninger.

KAPITEL III

Civile genstande

Artikel 52

Almindelig beskyttelse af civile genstande

1. Civile genstande må ikke gøres til genstand for angreb eller repressalier. Civile genstande er alle genstande der ikke er militære mål, således som beskrevet i stykke 2.

2. Angreb skal strengt begrænses til militære mål. For så vidt angår genstande skal militære mål være begrænset til dem, der ifølge deres natur, beliggenhed, formål eller anvendelse udgør et effektivt bidrag til en militær aktion, og hvis fuldstændige eller delvise ødelæggelse, erobring eller neutralisering under de på det pågældende tidspunkt herskende omstændigheder udgør en klar militær fordel.

3. I tilfælde af tvivl om, hvorvidt en genstand, som normalt er bestemt til civile formål, såsom et sted, hvor gudsdyrkelse foregår, et hus eller anden bolig eller en skole, anvendes med henblik på at yde et effektivt bidrag til en militær aktion, skal der bestå en formodning for, at det ikke anvendes i sådant øjemed.

Artikel 53

Beskyttelse af kulturelle genstande og af steder, hvor gudsdyrkelse finder sted.

Uden præjudice for bestemmelserne i Haagerkonventionen af 14. maj 1954 vedrørende beskyttelse af kulturel ejendom under væbnet konflikt og andre relevante internationale aftaler skal det være forbudt:

a) at begå en hvilken som helst fjendtlig handling rettet mod historiske monumenter, kunstværker eller steder, hvor gudsdyrkelse

finder sted, som udgør folkenes kulturelle eller åndelige arv;

b) at benytte sådanne genstande til støtte for en militær indsats;

c) at gøre sådanne genstande til genstand for repressalier.

Artikel 54

Beskyttelse af genstande, som er uundværlige for civilbefolkningens overlevelse

1. Udsultning af civile som krigsmetode er forbudt.

2. Det er forbudt at angribe, ødelægge, fjerne eller ubrugeliggøre genstande, der er uundværlige for civilbefolkningens overlevelse, såsom fødevarer, landbrugsområder for produktion af fødevarer, afgrøder, husdyrbestande, drikkevandsinstallationer og -forsyninger samt overrislingsanlæg, med det bestemte formål at hindre dem i at tjene som underhold for civilbefolkningen eller modparten, uanset af hvilken grund, det være sig med henblik på udsultning af civile, for at tilskynde disse til at flytte bort eller af en hvilken som helst anden grund.

3. Forbudene i stykke 2 skal ikke finde anvendelse på de deri omhandlede genstande, som benyttes af modparten:

- a) udelukkende til underhold af medlemmer af dens væbnede styrker; eller
- b) hvis ikke til underhold, da til direkte støt-

te for en militær aktion, dog forudsat, at der under ingen omstændigheder mod disse genstande må foretages handlinger, som må forventes at efterlade civilbefolkningen med så utilstrækkelig føde eller vand, at det vil forårsage udsultning eller tvinge den til at flytte bort.

4. Disse genstande må ikke gøres til genstand for repressalier.

5. I anerkendelse af de livsvigtige behov hos enhver stridende part i forsvaret af dens nationale territorium mod en invasion kan der af en part i en konflikt inden for et sådant territorium under dens egen kontrol foretages derogationer (ophævelse) af de forbud, som er indeholdt i stykke 2, når dette er påkrævet af tvingende militær nødvendighed.

Artikel 55

Beskyttelse af det naturlige miljø

1. Der skal under krigsførelse drages omsorg for, at det naturlige miljø beskyttes mod udbredt, langvarig og alvorlig skade. Denne beskyttelse omfatter forbud mod brug af krigsmetoder eller krigsmidler i krigsførelsen, som tilsigter eller som må forventes at forårsage sådan skade på det naturlige miljø og derved skade befolkningens helbred eller overleven.

2. Angreb på det naturlige miljø som repressalier er forbudt.